

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

۱۴۹۳ھ



دانشکده مدیریت و حسابداری

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد رشته مدیریت بازرگانی

عنوان پایان نامه:

بررسی عوامل تأثیرگذار بر وفاداری الکترونیکی در کاربران خدمات بانکداری اینترنتی

استاد راهنما:

دکتر احمد روستا

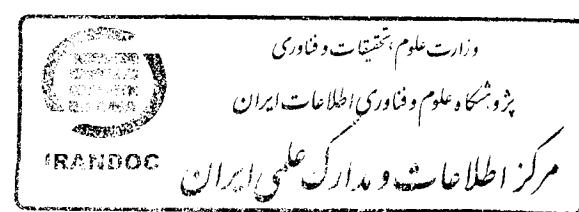
استاد مشاور:

دکتر شهریار عزیزی

نگارش

جواد جمشیدپور

تابستان ۱۳۸۹



۱۴۹۳۸۸

۱۳۸۹/۱۰/۱۹

٣٠٠
لعدیم به

مادر بزرگ هر بانم

عزیزترین انسان زندگیم

تقدیر و تشکر

با کریمان کارها دشوار نیست

تو مگو ما را بدان شه بار نیست

خدای را سپاس که به من توفیق اعطا نمود که تحقیق حاضر را به انجام برسانم. در راستای انجام این تحقیق همواره مورد لطف و عنایت عزیزانی بوده ام که برخود لازم می دانم مراتب قدردانی خود را نسبت به آنها ابراز نمایم.

از استاد عزیز و ارجمند جناب آقای دکتر احمد روستا تشکر می کنم که هدایتگر اینجانب در طی تحقیق حاضر بوده و راه صحیح علم و پژوهش را به من آموختند.

از استاد بزرگوار جناب آقای دکتر شهریار عزیزی که مسئولیت مشاوره بنده را بر عهده داشته باشد و در این راه تلاش وافری کرده اند، تشکر و قدردانی می نمایم.

از اساتید گرانقدر سرکار خانم دکتر منیژه قره‌چه و آقای دکتر محمد اکبریان که با دقت فراوان این تحقیق را مطالعه و داوری نموده اند، نیز سپاسگزارم.

همچنین بر خود لازم می دانم که از دوستان عزیزم آقایان حمید بینقی، محمد عسگری، اسماعیل صیامی، بهزاد نیک بین، علی حسین زاده و وحید ستار که صمیمانه بنده را در انجام تحقیق حاضر یاری کرده اند، تقدیر و تشکر نمایم.

چکیده

پژوهش حاضر به منظور بررسی عوامل تأثیرگذار بر وفاداری الکترونیکی در کاربران خدمات بانکداری اینترنتی انجام شده است. برای سنجش متغیرهای مدل تحقیق، پرسشنامه ۳۰ سؤالی به صورت آنلاین طراحی شد و در وب سایت ها و وبلاگ های متعددی قرار گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده ها تعداد ۳۰۹ پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفت که حجم نمونه لازم از طریق فرمول کوکران ۲۶۷ عدد محاسبه شده بود. ضریب آلفای کرونباخ برای همه متغیرها در سطح قابل قبول قرار داشت. جهت آزمون فرضیه های تحقیق و بررسی مدل مورد نظر از روش مدل معادلات ساختاری (LISREL) استفاده شده است. نتایج تحلیل داده ها نشان داد که همه فرضیات تحقیق به جز دو فرضیه مورد تایید قرار گرفتند که از این فرضیات اثرگذاری کیفیت وب سایت بر درک رضایتمندی کلی کاربران و اعتماد بر وفاداری مشتریان مورد تایید قرار نگرفت. از سویی دیگر اثر مثبت کیفیت وب سایت بر کیفیت خدمات ادراک شده، کیفیت خدمات ادراک شده بر روی رضایتمندی کلی ادراک شده کاربران، کیفیت وب سایت بر روی اعتماد مشتریان و در نهایت رضایتمندی کلی ادراک شده بر وفاداری الکترونیکی کاربران مورد تایید قرار گرفت.

واژه های کلیدی: بانکداری اینترنتی، وفاداری الکترونیکی، کیفیت خدمات، کیفیت وب سایت، رضایتمندی کلی، اعتماد الکترونیکی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	فصل اول: کلیات تحقیق.....
۲	۱-۱) مقدمه:.....
۲	۱-۲) تعریف و بیان مسئله:.....
۴	۱-۳) ضرورت و اهمیت انجام تحقیق.....
۷	۱-۴) اهداف تحقیق.....
۸	۱-۵) مدل مفهومی تحقیق:.....
۱۰	۱-۶) سوالات و فرضیات تحقیق.....
۱۰	۱-۷) فرضیه های تحقیق :.....
۱۱	۱-۸) تعریف عملیاتی متغیر ها:.....
۱۱	۱-۸-۱) کیفیت وب سایت
۱۱	۱-۸-۲) اعتماد
۱۲	۱-۸-۳) کیفیت خدمات مشتری
۱۲	۱-۸-۴) رضایتمندی
۱۳	۱-۸-۵) وفاداری الکترونیکی
۱۴	۱-۹) جامعه آماری
۱۴	۱-۱۰) نمونه آماری
۱۴	۱-۱۱) قلمرو تحقیق

فصل دوم : ادبیات و مبانی نظری تحقیق.....	۱۶
بخش اول : مبانی نظری و مفهومی.....	۱۷
۲-۱) مقدمه:.....	۱۸
۲-۲) تجارت الکترونیکی:.....	۱۸
۲-۲-۱) تعریف تجارت الکترونیکی:.....	۱۹
۲-۲-۲) انواع تجارت الکترونیکی.....	۲۰
۲-۲-۳) مراحل تجارت الکترونیکی	۲۱
۲-۲-۴) اجزاء تجارت الکترونیکی.....	۲۲
۲-۲-۵) مدل‌های کسب و کاری در تجارت الکترونیکی.....	۲۳
۲-۲-۶) مزایای تجارت الکترونیکی.....	۲۷
۲-۳) بازاریابی الکترونیکی.....	۲۹
۲-۳-۱) تعریف و تکامل بازاریابی الکترونیکی.....	۲۹
۲-۳-۲) اجزاء بازاریابی اینترنتی.....	۳۰
۲-۳-۳) اهداف بازاریابی اینترنتی.....	۳۱
۲-۳-۴) آمیخته بازاریابی اینترنتی.....	۳۲
۲-۳-۵) مزایای بازاریابی از طریق اینترنت	۳۳
۲-۳-۶) عوامل کلیدی موفقیت در بازاریابی الکترونیکی :.....	۳۴
۲-۴) بانکداری سنتی در جهان.....	۳۵
۲-۵) تاریخچه پیدایش بانکداری الکترونیکی.....	۳۶
۲-۵-۱) اتوماسیون پشت باجه	۳۷

۳۷.....	۲) اتوماسیون جلوی باجه
۳۸.....	۳) متصل کردن مشتریان به حساب هایشان
۳۹.....	۴) یکپارچه سازی سیستمها و مرتبط کردن مشتری با تمامی عملیات بانکی
۴۱.....	۶) مقایسه بانکداری سنتی با بانکداری الکترونیکی
۴۴.....	۷) مزیت های بانکداری الکترونیکی
۴۵.....	۱) مزیت های کوتاه مدت بانکداری الکترونیکی
۴۶.....	۲) مزیت های میان مدت بانکداری الکترونیکی
۴۷.....	۳) مزیت های بلند مدت بانکداری الکترونیکی
۴۷.....	۸) بانکداری اینترنتی
۴۸.....	۱) تاریخچه بانکداری اینترنتی:
۴۹.....	۲) مرواری بر ویژگی های بانکداری اینترنتی
۵۰.....	۳) مزایای بانک های صد درصد اینترنتی
۵۱.....	۴) وضعیت بانکداری اینترنتی در بانکهای ایرانی
۵۲.....	۱) بانکداری اینترنتی در بانک سامان
۵۳.....	۲) بانکداری اینترنتی در بانک ملت
۵۴.....	۳) بانکداری اینترنتی در بانک اقتصاد نوین
۵۵.....	۴) بانکداری اینترنتی در بانک تجارت
۵۵.....	۵) بانکداری اینترنتی در بانک ملی
۵۵.....	۶) بانکداری اینترنتی در بانک پارسیان

بخش دوم مدل های وفاداری الکترونیکی و مطالعات گذشته	۵۶
۲-۹) مطالعات صورت گرفته در حوزه وفاداری الکترونیکی در تجارت الکترونیکی	۵۷
۲-۹-۱) تحقیقات در ایران	۵۷
۲-۹-۲) تحقیقات در سایر کشور ها	۶۱
بخش سوم وفاداری الکترونیکی و عوامل مؤثر بر آن	۶۶
۲-۱۰) وفاداری مشتری	۶۷
۲-۱۰-۱) اندازه گیری وفاداری	۷۰
۲-۱۰-۲) ارزش طول عمر مشتری (CLV)	۷۱
۲-۱۱) اعتماد در تجارت الکترونیکی	۷۳
۲-۱۱-۱) ماهیت و مفهوم اعتماد	۷۴
۲-۱۱-۲) دیدگاه جامع به اعتماد	۷۴
۲-۱۱-۲-۱) فلسفه	۷۵
۲-۱۱-۲-۲) روانشناسی	۷۵
۲-۱۱-۲-۳) مدیریت	۷۵
۲-۱۱-۲-۴) بازاریابی	۷۶
۲-۱۱-۳) ویژگی های اعتماد	۷۷
۲-۱۱-۴) مشخصات اعتماد بهنگام	۷۸
۲-۱۱-۴-۱) اعتماد کننده و اعتماد شونده	۷۹
۲-۱۱-۴-۲) آسیب پذیری	۷۹
۲-۱۱-۴-۳) رفتار ناشی از اعتماد	۸۰

۸۱ موضعیت ذهنی ۴-۱-۲
۸۱ ابعاد اعتماد ۵-۱-۲
۸۲ (۲) رضایت مندی مشتری ۱۲-۲
۸۲ (۲) مفهوم رضایت مندی مشتری: ۱-۲-۱۲
۸۳ (۲) اهمیت دستیابی به رضایت مندی مشتری ۲-۱۲-۲
۸۴ (۲) مزایای رضایت مشتری ۳-۱۲-۳
۸۵ (۲) مدل شکل گیری رضایت مندی مشتری ۴-۱۲-۴
۸۶ (۲) مروری بر روش های سنجش رضایت مندی مشتری ۵-۱۲-۵
۸۶ (۲) مدل های عینی ۱-۵-۱۲-۲
۸۷ (۲) مدل های ذهنی ۲-۵-۱۲-۲
۹۱ (۲) کیفیت وب سایت ۱۳-۲
۹۲ (۲) انواع وب سایت ها ۱-۱۳-۲
۹۲ (الف) صفحات وب ایستا
۹۲ (ب) صفحات وب شبه پویا
۹۳ (ج) صفحات وب پویا
۹۳ (۲) توصیه هادر حوزه وب سایت: ۲-۱۳-۲
۹۳ (۲) نمایش: ۱-۲-۱۳-۲
۹۵ (۲) محتوى سایت: ۲-۲-۱۳-۲
۹۷ (۲) قابل دسترسی بودن: ۳-۲-۱۳-۲
۹۸ (۲) پیمایش: ۴-۲-۱۳-۲
۹۹ (۲) تراکنش: ۵-۲-۱۳-۲

۱۰۰	امنیت و محرومگی:.....	۲-۱۳-۲-۶
۱۰۱	تکنیک های بازاریابی:.....	۲-۱۳-۲-۷
۱۰۱	کیفیت خدمات در بانکداری الکترونیکی.....	۲-۱۴
۱۰۲	سطوح مختلف انتظارات مشتری	۲-۱۴-۱
۱۰۴	کیفیت خدمات.....	۲-۱۴-۲
۱۰۸	ارزیابی کیفیت خدمات مشتریان توسط مشتریان.....	۲-۱۴-۳
۱۱۰	هفت شکاف بالقوه در کیفیت خدمات عبارتنداز:.....	۲-۱۴-۴
۱۱۱	کیفیت خدمات الکترونیکی.....	۲-۱۴-۵
۱۱۲	نتیجه گیری	۲-۱۵
۱۱۳	فصل سوم روش شناسی تحقیق.....	
۱۱۴	(۳-۱) مقدمه:.....	
۱۱۵	(۳-۲) روش تحقیق.....	
۱۱۵	(۳-۲-۱) تحقیق بنیادی.....	
۱۱۵	(۳-۲-۲) تحقیقات کاربردی.....	
۱۱۵	(۳-۲-۳) تحقیق و توسعه.....	
۱۱۷	(۳-۴) جامعه آماری:.....	
۱۱۸	(۳-۶) حجم نمونه:.....	
۱۱۹	(۳-۷) روش نمونه گیری:.....	
۱۲۰	(۳-۸) روش و ابزار گردآوری داده ها:.....	

۱۲۴.....	آزمون مقایسه میانگین چند جامعه (ANOVA)	(۳-۱۰)
۱۲۵	قلمرو تحقیق:	(۳-۱۱)
فصل چهارم تجزیه و تحلیل داده ها ۱۲۶		
۱۲۷	۴-۱ - مقدمه	
۱۲۷	۴-۲ - توصیف داده های تحقیق	
۱۲۸	۴-۲-۱ - جنسیت	
۱۲۸	۴-۲-۲ - سن	
۱۲۹.....	۴-۲-۳ - تحصیلات	
۱۳۰.....	۴-۲-۴ - درآمد	
۱۳۱.....	۴-۲-۵ - ترکیب مشتریان	
۱۳۲	۴-۳ - بررسی و تجزیه و تحلیل مدل تحقیق	
۱۳۴	۴-۳-۱ - آزمون معنی داری روابط (T-VALUE)	
۱۳۷	۴-۳-۲ - نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها	
۱۳۹	۴-۴ - مدل اصلاح شده تحقیق	
۱۴۰	۴-۴-۱ - آزمون معنی داری روابط (T-VALUE) مدل اصلاح شده	
۱۴۲.....	۴-۴-۲ - مدل متغیر نهفته بیرونی (X-MODEL)	
۱۴۴..	۴-۴-۳ - عوامل مرتبط با وفاداری الکترونیکی در کاربران خدمات بانکداری اینترنتی (Y-MODEL)	
۱۴۵	۴-۴-۴ - بخش ساختاری مدل نهایی	
۱۴۶.....	۴-۴-۵ - مدل نهایی تحقیق	
۱۴۸	۴-۵ - شاخصهای برازنده‌گی مدل	

۴-۶- آزمون مقایسه میانگین چند جامعه (ANOVA)	۱۵۱
۴-۶-۱- آزمون اختلاف بین میانگین های کیفیت وب سایت بانک ها	۱۵۲
۴-۶-۲- مقایسه وضعیت کیفیت وب سایت بانک های مورد بررسی	۱۵۳
۴-۶-۳- آزمون اختلاف بین میانگین های کیفیت خدمات بانک ها.....	۱۵۴
۴-۶-۴- مقایسه وضعیت کیفیت خدمات ادراک شده بانک های مورد بررسی	۱۵۵
۴-۶-۵- آزمون اختلاف بین میانگین های رضایتمندی کلی ادراک شده بانک ها.....	۱۵۶
۴-۶-۶- مقایسه وضعیت رضایتمندی کلی بانک های مورد بررسی از نگاه کاربران آنها	۱۵۷
۴-۶-۷- آزمون اختلاف بین میانگین اعتماد به خدمات اینترنتی بانک ها	۱۵۸
۴-۶-۸- مقایسه سطح اعتماد کاربران بانک های مورد بررسی	۱۵۹
۴-۶-۹- آزمون اختلاف بین وفاداری الکترونیکی کاربران خدمات اینترنتی بانک ها	۱۶۰
۴-۶-۱۰- مقایسه سطح وفاداری الکترونیکی کاربران بانک های مورد بررسی	۱۶۱
۴-۷- نتیجه گیری کلی از آزمون های POST HOC :	۱۶۲
فصل پنجم تحلیل یافته ها و نتیجه گیری	۱۶۳
۵-۱- مقدمه	۱۶۴
۵-۲- خلاصه تحقیق	۱۶۴
۵-۳- نتیجه گیری	۱۶۵
۵-۴- نتیجه گیری از پژوهش	۱۶۷
۵-۵- محدودیت های پژوهش	۱۷۲
۵-۶- پیشنهادهای تحقیق	۱۷۳

۱۷۳	۵-۶-۱- پیشنهادهای کاربردی.....
۱۷۳	۱-۶-۵- عوامل ایجاد اعتماد در تجارت الکترونیکی
۱۷۵	۲-۶-۱- خصوصیات سایت
۱۷۹	۳-۶-۱-۵- کیفیت خدمات:.....
۱۸۱	۲-۶-۵- پیشنهاد برای تحقیقات آتی.....
۱۸۳	منابع و مأخذ.....
۱۹۰	پیوست شماره(۱): پرسشنامه.....

فهرست جداول

عنوان جدول	صفحة
جدول ۱-۲: انواع تجارت الکترونیکی	۲۰
جدول ۲-۱: حجم تجارت الکترونیکی B2C در مناطق مختلف جهان	۲۱
جدول ۲-۳: مقایسه بانکداری سنتی و بانکداری الکترونیکی	۴۳
جدول ۲-۴: ماتریس برابری مشتری	۷۲
جدول ۲-۵: ویژگی های اعتماد در تحقیقات گوناگون	۷۸
جدول ۲-۶: تجزیه و تحلیل نقطه تماس	۸۸
جدول ۱-۳: تعداد سؤال های متغیر مکنون و منبع آنها	۱۲۲
جدول ۲-۳: مقادیر ضریب آلفای کرونباخ متغیرهای مکنون تحقیق	۱۲۴
جدول ۱-۴: توزیع فراوانی جنسیت اعضای نمونه	۱۲۸
جدول ۲-۴: توزیع فراوانی سن اعضای نمونه	۱۲۹
جدول ۳-۴: توزیع فراوانی تحصیلات اعضای نمونه	۱۲۶
جدول ۴-۴: توزیع فراوانی درآمد اعضای نمونه	۱۳۰
جدول ۴-۵- توزیع فراوانی مشتریان بانک ها در بین اعضای نمونه	۱۳۲
جدول ۶-۴: ضریب مسیر ها و مقدار t مدل مفهومی آزمون شده	۱۳۶
جدول ۷-۴: ضریب مسیرها و مقدار t مدل نهایی (مدل اصلاح شده)	۱۴۱
جدول ۸-۴: شاخص های بازندهی تحلیل عاملی تائیدی	۱۴۸
جدول ۹-۴: شاخص های نیکوئی بازندهی مدل	۱۴۹
جدول ۱۰-۴: تفکیک اثرات کل، مستقیم و غیر مستقیم مدل اصلاح شده	۱۵۰
جدول ۱۱-۴: نتایج تحلیل واریانس یک عامله کیفیت وب سایت	۱۵۲
جدول ۱۲-۴: اولویت بندی بانکهای ایرانی از نظر کیفیت وب سایت	۱۵۳
جدول ۱۳-۴: نتایج تحلیل واریانس یک عامله کیفیت خدمات	۱۵۴

جدول ۱۴-۴: اولویت بندی بانکهای ایرانی از نظر کیفیت خدمات ادراک شده.....	۱۵۵
جدول ۱۵-۴: نتایج تحلیل واریانس یک عامله رضایتمندی کلی.....	۱۵۶
جدول ۱۶-۴: اولویت بندی بانکهای ایرانی از نظر سطح رضایتمندی کاربران.....	۱۵۷
جدول ۱۷-۴: نتایج تحلیل واریانس یک عامله اعتماد	۱۵۸
جدول ۱۸-۴: اولویت بندی بانکهای ایرانی از نظر سطح اعتماد.....	۱۵۹
جدول ۱۹-۴: نتایج تحلیل واریانس یک عامله وفاداری الکترونیکی.....	۱۶۰
جدول ۲۰-۴: اولویت بندی بانکهای ایرانی از نظر وفاداری کاربران	۱۶۱
جدول ۱-۵: نتایج فرضیات تحقیق.....	۱۶۸

فهرست شکل‌ها

عنوان شکل	صفحه
شکل ۱-۱: مدل مفهومی وفاداری الکترونیکی	۹
شکل ۱-۲: اجزاء تجارت الکترونیکی	۲۳
شکل ۲-۲: مدل های یازده گانه کسب و کار الکترونیکی	۲۶
شکل ۲-۳: مدل وفاداری الکترونیکی اندرسون	۶۲
شکل ۲-۴: مدل وفاداری الکترونیکی یانگ	۶۳
شکل ۲-۵: مدل وفاداری الکترونیکی کیم	۶۴
شکل ۲-۶: مدل وفاداری الکترونیکی تسوئی	۶۵
شکل ۲-۷: اهمیت و مزایای رضایت مشتری	۸۴
شکل ۲-۸: مدل شکل گیری رضایت مندی مشتری	۸۵
شکل ۲-۹: عواملی که انتظارات خدماتی را تحت تاثیر قرار می دهند	۱۰۴
شکل ۲-۱۰: برداشت های مختلف از مفهوم کیفیت	۱۰۵
شکل ۲-۱۱: ارتباط بین انتظارات، رضایت مشتری و پنداشت مشتری از کیفیت خدمات	۱۰۹
شکل ۴-۱: مدل آزمون شده تحقیق	۱۳۴
شکل ۴-۲: اعداد معنی داری (t) مدل مفهومی	۱۳۵
شکل ۴-۳: مدل مفهومی آزمون شده	۱۳۶
شکل ۴-۴: تخمین استاندارد مدل نهایی	۱۴۰
شکل ۴-۵: t مدل مسیر (اعداد معنی داری مدل نهایی)	۱۴۱
شکل ۴-۶: مدل بررسی عوامل مرتبط با کیفیت وب سایت	۱۴۳
شکل ۴-۷: عوامل مرتبط با وفاداری الکترونیکی	۱۴۴
شکل ۴-۸: بخش ساختاری مدل نهایی	۱۴۵
شکل ۴-۹: مدل نهایی تحقیق	۱۴۶

فصل اول

کلیات تحقیق

(۱-۱) مقدمه :

گسترش و افزایش رقابت، پر رنگ شدن نقش بخش خصوصی و ظهور نوآوری های جدید در صنعت خدمات کشور، تحولات بسیاری در نگرش سازمانها به مقوله مشتری، ایجاد نموده است و آنان را به اهمیت مشتری و منافعی که می تواند برای آنان بدنبال داشته باشد، واقف نموده است. با وجود اهمیت فزاینده وفاداری مشتری، هنوز فهم مشترکی از این موضوع در بین سازمانهایی که بقا و دوام آنها نیازمند توجه به مشتری و نیاز های آنها می باشد، وجود ندارد، لذا شناخت عوامل و متغیرهایی که باعث حفظ و تداوم رابطه بین شرکت ها و مشتریانشان می گردد، امری مهم و حیاتی به نظر می رسد.

در این تحقیق سعی شده تا متغیرها و عوامل کلیدی مؤثر بر وفاداری الکترونیکی مشتریان، شناسایی و بررسی گردد. در واقع، هدف تحقیق، بررسی و اهمیت عوامل مؤثر بر وفاداری مشتریان الکترونیکی در حوزه خدمات بانکی بوده است متغیرهای کیفیت وب سایت، کیفیت خدمات، رضایتمندی کلی و اعتماد نیز برای شکل‌گیری فرضیات تحقیق انتخاب شدند.

(۱-۲) تعریف و بیان مسئله:

محیط بسیار رقابتی، پویا و پیچیده صنعت بانکداری، تفاوت های بسیار اندک در خدمات و محصولات مالی ارائه شده از سوی این نهادها و رشد فزاینده تقاضای مشتریان، تغییرات بسیاری را در این صنعت ایجاد نموده است. بطوریکه بانکها و نهاد های خدماتی با دیدگاه محصول محور، به طور فزاینده ای به مشتری محوری و اصول بازاریابی رابطه ای، که به وفاداری بعنوان یک هدف اصلی توجه می کند، گرایش پیدا کرده اند. اهمیت فزاینده بازاریابی رابطه ای در سالهای اخیر، بویژه در صنایع خدماتی، خیلی از مشاغل را بسوی وفاداری مشتری سوق داده است.

گلیمور بیان می دارد که رفتار مشتری گرایی دائمی نیازمند بهبود اجرای کیفیت بازاریابی خدمات می باشد و عواملی مانند محصولات و خدمات مالی و توزیع، به راحتی از طریق سطوح توسعه و

تکنولوژی قابل حصول می باشند، بنابراین نقش فرعی و کمرنگ در ایجاد و تمایز بین نهادهای خدماتی، از قبیل بانک ها ایفا می کنند (Gilmore, ۱۹۹۷, pp ۱۸۵-۱۸۹).

باور و عقیده به این گفته که نگهداری مشتریان، بسیار سودمندتر از کسب مشتریان جدید می باشد، مبنای ادبیات بازاریابی را تشکیل می دهد.

خیلی از محققان بر رابطه مثبت بین وفاداری و عملکرد کسب و کار، تأکید دارند. در حقیقت، رشید خود معتقد است که افزایش در سود از ۲۵ درصد به ۹۵ درصد، تنها با صرف ۵ درصد افزایش در هزینه حفظ مشتری قابل حصول می باشد (Reichheld, ۱۹۹۶).

رضایت مشتری شرط لازم است، ولی به تنها برای وفاداری کافی نیست مشتریان وفادار نه تنها ارزش کسب و کار را افزایش می دهند، بلکه شرکت ها را قادر خواهند ساخت تا هزینه های کمتری نسبت به آنها برای که به دنبال جذب مشتریان جدید هستند، داشته باشند. شواهد زیادی وجود دارد که علی رغم رضایت مشتری در حد مطلوب، شرکتها خریداران مهم محصولات و خدمات خود را از دست داده اند. بنابراین تلاش درجهت استفاده از رضایت بعنوان عاملی در جهت پیش بینی وفاداری مشتری دیگر کار ساز نخواهد بود.

بیشتر مدیران خدمات، به طور مکرر برقدان وفاداری بین مشتریان راضی و حتی خشنود تاکید دارند. چیزی که در ادبیات بازاریابی به آن تله رضایت اطلاق می گردد (Rechheld, ۱۹۹۶).

علی رغم تاکید مکرر بر نگهداری و حفظ مشتری و پذیرش این امر که مدیران نیاز دارند که در کنند و آگاه شوند که چگونه می توان مشتری را حفظ نمود، مدیران بازاریابی مطالعات پیشرفته ای در زمینه عوامل موثر بر حفظ مشتری نداشته اند. برخی از نویسندها کتب بازاریابی نیز نگهداری و حفظ مشتری را به رضایت مشتری ربط داده اند، تحت این پیش فرض که یک مشتری راضی مستعد خرید دوباره می باشد، در حالی که یک مشتری ناراضی ممکن است گرایش به فرار داشته باشد.